

Републички завод за заштиту споменика културе демантује крајње тенденциозне и неистините наводе које су поједини медији објавили 17. и 18. августа 2023. године о "бетонирању" археолошког локалитета Бело брдо у Винчи цитирајући нестручне наводе недовољно информисаних извора

Санација клизишта је прва од низа паралелних активности које се спроводе у оквиру имплементације пројекта *Истраживање, заштита и презентација археолошког налазишта Бело брдо у Винчи* у циљу очувања овог непокретног културног добра од изузетног значаја. Зона археолошког налазишта делом се налази на једном од познатих активних клизишта на десној обали Дунава, где су уочљиве вертикалне пукотине, "пијане шуме" и на местима на којима је речна ерозија однела "ножицу клизишта", ожиљци тла. Изградња завесе потпорних шипова на обалоутврди и потпорног зида (контра-тега) од армиране земље, без икаквог бетонирања, била је неопходна санациона мера управо да би заштитила оштећене археолошке слојеве на сектору К и омогућила даља истраживања која су била небезбедна због обрушавања самог археолошког профила услед дејства клизишта.

Санација клизишта се спровори на основу *Студије заштите археолошког налазишта од негативног дејства воде* (2021), која је резултовала израдом *Пројекта дренажног система – колектора за атмосферску и фекалну канализацију на простору археолошког налазишта „Бело брдо“ у Винчи*, димензионисаног да прикупи све воде са подручја насеља Винча, чиме је омогућена ревизија *Пројекта санације клизишта* израђеног 2020. године. Овим је омогућено значајно смањење пројектом планираних радова, који су сведени на израду једне од три првобитно предвиђене "заштите завесе шипова", од којих је трећа, која се састојала од 16 шипова, пречника 3м повезаних наглавном гредом димензија 1mх2m дужине 33m, била планирана у самом срцу налазишта, као темељ-ослонац монументалне надстрешнице на самом локалитету, која никако није могла бити зграда научног центра. РЗЗСК је у оквиру обједињене процедуре издао 1. 12. 2021. године *Услове за предузимање мера техничке заштите за санацију клизишта, одрона и обезбеђене културних слојева од високе воде Дунава археолошког налазишта Бело брдо у Винчи*, у складу са којима је израђен ревидован Пројекат санације 2022. године.

Сл.1 Радови на санацији клизишта израдом завесе од шипова на археолошком локалитету Бело брдо у Винчи 2023. године. Фото: проф. Н. Тасић, архива РЗЗСК

Сл. 2 Пре израде потпорног зида од армиране земље тим археолога, који у име Републичког завода за заштиту споменика културе води археолошки надзор над реализацијом израде пројеката и извођења радова на санацији клизишта под руководством проф. др Ненада Тасића, дугогодишњег руководиоца археолошких ископавања на локалитету Бело брдо у Винчи, пресејао је више од 100м³ земље обрुшене са руба налазишта као последица померања тла услед клизања земљишта. Фото: проф. Н. Тасић, архива РЗЗСК

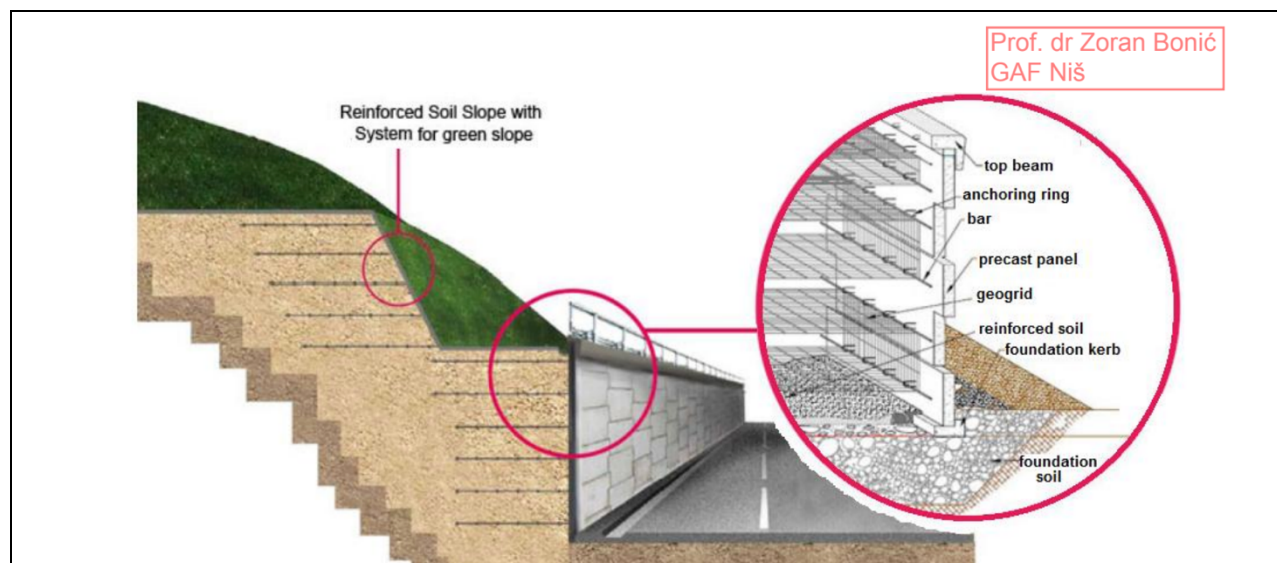
Сл. 3. Привремена, реверзибилна заштита конструкција од армиране земље израђена БЕЗ БЕТОНИРАЊА и задирања у простор културних слојева налазишта, изведена као ”контра-тег” на сектору К - активном делу клизишта. Фото: проф. Н. Тасић, архива РЗЗСК

Што се тиче позиционирања будућег научно-истраживачког центра, избор локације је био условљен комплексним, специфичним инфраструктурним потребама за смештај неколико специјализованих научних лабораторија, чија је изградња планирана у овом објекту, који стога захтева чврсту градњу, која није дозвољена на заштићеном културном добру од изузетног значаја.

Истраживања археолошких слојева, по Законом прописаној методологији ископавања увек се раде од најмлађих слојева, то јест површине, а потпорни зид обезбеђује сигурност и интегритет радова по таквој методологији на сектору оштећеним клизиштем. Симптоматично је што се удружење, које каже да им је једна од примарних делатности заштита културних добара, толико фундаментално не разуме у заштиту истих, већ неосновано напада пројекат санације и ЗАШТИТНИХ РАДОВА на културном добру од изузетног значаја. Све процедуре које су биле осмишљене у циљу стабилизације тла на коме се налазе културни слојеви археолошког налазишта прошле су кроз стручни увид бројних експерата различитих дисциплина: од археологије, геолошке седиментологије, геофизике, географије, геохемије, биологије и херитологије. Процедуре су биле транспарентне и разматране су на бројним састанцима пројектног тима, али су биле и предмет ревизије независних стручних комисија и консултација са најзначајнијим светским агенцијама које се баве очувањем културног наслеђа као што су Унеско (UNESCO) и пан-Европска институција Европа ностра (Europa Nostra), које су пројекат оценили позитивно. Све предвиђене процедуре, како је оцењено, реализоване су у складу са препорукама документа из Наре (Nara Document on Authenticity, 1994) и Бура конвенције (Burra Charter 1979/2013) о заштити културног наслеђа.

Искључиви циљ Капиталног пројекта "Реконструкција, ревитализација и презентација археолошког налазишта Бело брдо у Винчи" који реализује Влада Републике Србије уз подршку Амбасаде Сједињених Америчких Држава, јесте заштита националног блага непроцењиве вредности које деценијама нестаје у Дунаву.

Сви заинтересовани медији могу да посете локалитет и увере се које врсте радова се на њему обављају, као и да изврше увид у обимну до сада припремљену документацију и активности планиране у циљу очувања и стварања предуслова за одрживу презентацију, интерпретацију и развој локалитета.

Slika 28. Primer zida od mehanički stabilizovanog tla (MST)

Сл.4 Илустрација преузета из јавно доступног предавања ”Потпорене констукрције” проф. Зорана Бонића са Грађевинско-архитектонског факултета Универзитета у Нишу у коме је у делу 1.2.7. Зидови од армираног тла објашњено да оваква врста потпора подразумева армирање некохерентних материјала (песак и шљунак) водопрпусним геосинтетичким материјалима, што у потпуности исуључује употребу армираног бетона. (http://project.gaf.ni.ac.rs/ecivil/sites/default/files/2020-03/Potporne%20konstrukcije%201_prof.%20Zoran%20%20Bonic.pdf)